

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΨΥΧΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Ενότητα 1: Έννοια, αντικείμενο & μέθοδοι έρευνας της
Ψυχοπαιδαγωγικής της Προσχολικής Ηλικίας

Διδάσκων: Μανωλίτσης Γεώργιος
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται στην άδεια χρήσης **Creative Commons** και ειδικότερα ***Αναφορά – Μη εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγο Έργο 3.0 Ελλάδα*** (***Attribution – Non Commercial – Non-derivatives 3.0 Greece***)

[ή επιλογή ενός άλλου από τους έξι συνδυασμούς]

[και αντικατάσταση λογότυπου άδειας όπου αυτό έχει μπει (σελ. 1, σελ. 2 και τελευταία)]

- Εξαιρείται από την ως άνω άδεια υλικό που περιλαμβάνεται στις διαφάνειες του μαθήματος, και υπόκειται σε άλλου τύπου άδεια χρήσης. Η άδεια χρήσης στην οποία υπόκειται το υλικό αυτό αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Κρήτης**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ψυχοπαιδαγωγική της
προσχολικής ηλικίας
ΠΑΙ 111

Γιώργος Μανωλίτσης

■ Η ψυχοπαιδαγωγική γενικότερα επιδιώκει να καταστήσει το δάσκαλο καλύτερο και αποτελεσματικότερο στην αντιμετώπιση των διαφόρων προβλημάτων που θα αναδυθούν κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Έννοια της Ψυχοπαιδαγωγικής:

- Η ψυχοπαιδαγωγική (ή παιδαγωγική ψυχολογία) είναι ένας διεπιστημονικός κλάδος που συνδέει τις επιστήμες της ψυχολογίας και της παιδαγωγικής.
- Η ψυχοπαιδαγωγική μελετάει τον τρόπο με τον οποίο συμβαίνει η μάθηση και πώς η διδασκαλία μπορεί να βοηθήσει τη μάθηση να συμβεί.
- Όσοι προτιμούν τον όρο Π.Ψ. θεωρούν ότι ο κλάδος αυτός ανήκει στην Ψυχολογία και συνήθως υποστηρίζουν ότι μελετάει την εφαρμογή ψυχολογικών αρχών στην παιδαγωγική. Ενώ όσοι προτιμούν τον όρο ΨΠ θεωρούν ότι ο κλάδος αυτός ανήκει στην Παιδαγωγική και υποστηρίζουν ότι μελετάει τα προβλήματα της αγωγής προσφεύγοντας σε γνώσεις και μεθόδους της ψυχολογίας.

- Καλό είναι οι ψυχοπαιδαγωγικές μελέτες να έχουν ως αφετηρία πραγματικά προβλήματα της αγωγής τα οποία προσπαθούν να κατανοήσουν και να επιλύσουν μέσα από τις γνώσεις και τις μεθόδους της ψυχολογίας.
- Η αντίθετη προσέγγιση μπορεί να καταλήξει σε αδιέξοδο εάν:
 - α) η εφαρμογή είναι απλά μια βεβιασμένη προσπάθεια σύγκλισης της ψυχολογικής θεωρίας και της παιδαγωγικής πράξης ενώ στην πραγματικότητα δεν υφίσταται παιδαγωγικό πρόβλημα ή
 - β) η εφαρμογή δεν αναδεικνύει το πρόβλημα αλλά το επικαλύπτει με ασαφείς ψυχολογικές θεωρητικές έννοιες.
- Η ψυχοπαιδαγωγική δεν είναι απλά μια καταναλώτρια των προϊόντων που προέρχονται από την ψυχολογία εφαρμόζοντάς τα στην παιδαγωγική. Είναι ένας διεπιστημονικός κλάδος με δικό του γνωστικό αντικείμενο, δικό του ερευνητικό πεδίο.

■ «Η ψυχοπαιδαγωγική κάτω από το πρίσμα των ψυχολογικών συναρτήσεων έχει ως έργο τη συστηματική μελέτη των σκόπιμων **τροποποιήσεων**, οι οποίες είναι δυνατό να επέλθουν στον οργανισμό που βρίσκεται υπό **ανάπτυξη** με την **παρέμβαση του προσώπου** που παιδαγωγεί, είτε έμμεσα είτε άμεσα· οι τροποποιήσεις αυτές γίνονται με βάση τις **δυνατότητες του ατόμου** και με σκοπό την πληρέστερη και ουσιαστικότερη **προσαρμογή** του στο περιβάλλον» (Φράγκος, 1977: 30).

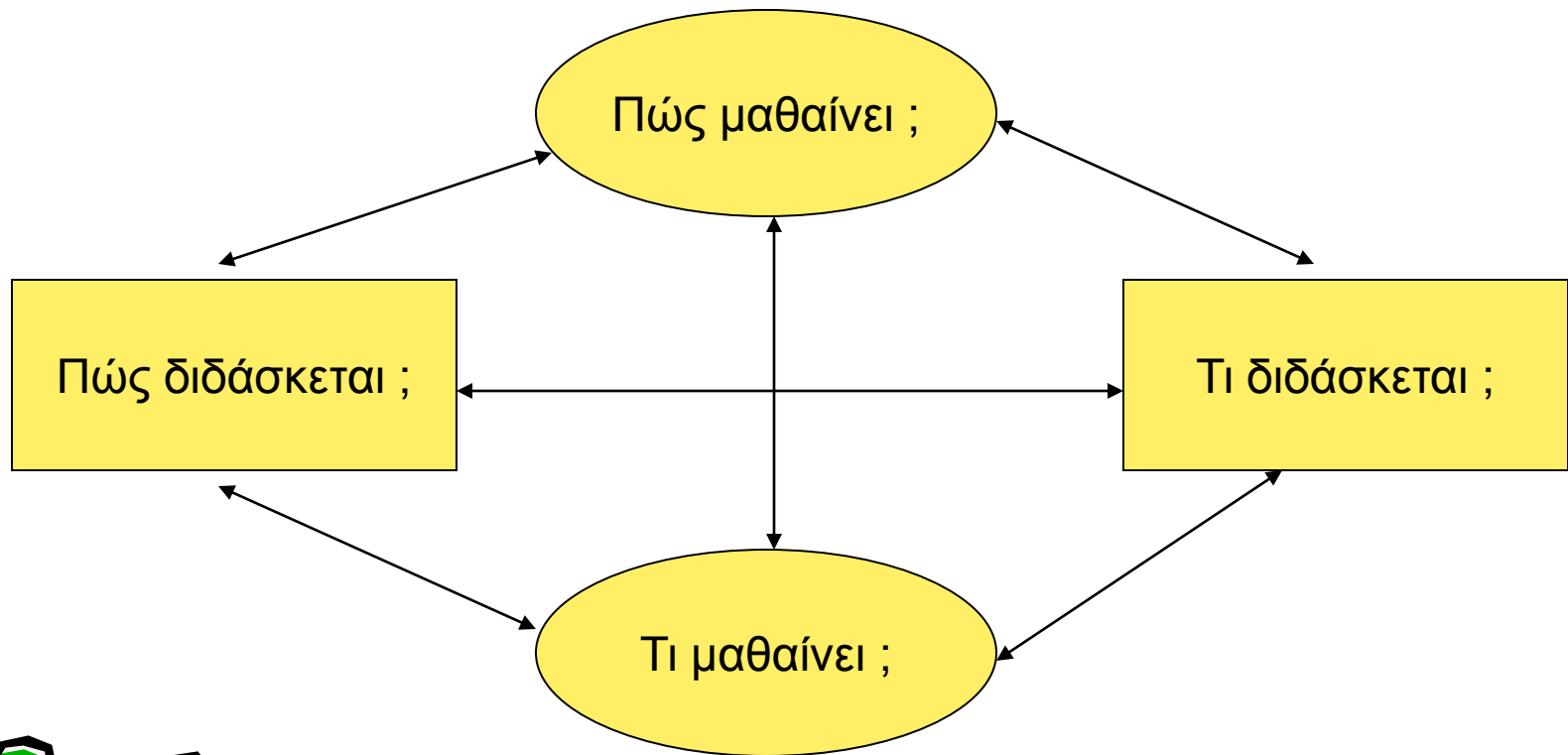
Τα βασικά αντικείμενα διερεύνησης της ψυχοπαιδαγωγικής είναι τα εξής:

- Ποια είναι τα αναπτυξιακά γνωρίσματα των μαθητών;
- Πώς μαθαίνονται συγκεκριμένες έννοιες ή μορφές συμπεριφοράς;
- Ποιες συνθήκες προωθούν αποτελεσματικότερα τη μάθηση;
- Πώς προσαρμόζονται οι ανάγκες μαθητών με διαφορετικές ικανότητες και διαφορετικό υπόβαθρο;
- Πώς αξιολογείται η μάθηση;

- Όλα αυτά τα αντικείμενα με τα οποία ασχολείται η ψυχοπαιδαγωγική αποτελούν ένα οργανικό σύνολο. Δηλαδή, ένα παιδαγωγικό πρόβλημα δεν μπορεί να επιλυθεί επαρκώς από την ψυχοπαιδαγωγική, εάν δεν ιδωθεί από το σύνολο των διερευνήσεών της.
- Γενικότερα, μπορούμε να πούμε ότι το αντικείμενο της ψυχοπαιδαγωγικής δεν περιλαμβάνει μόνο το πώς ή το τι μαθαίνει ο μαθητής, ούτε το πώς ή το τι του διδάσκεται, αλλά την ίδια τη σχέση που συνδέει τα τέσσερα αυτά ερωτήματα μεταξύ τους

Η ΨΤΠ δεν ενδιαφέρεται μόνο για τη μάθηση, ούτε μόνο για τη διδασκαλία, αλλά για την αλληλοσύνδεση αυτών των πεδίων.

Παράδειγμα: Μπορούμε να αρχίσουμε τη διδασκαλία της ανάγνωσης από το νηπιαγωγείο;

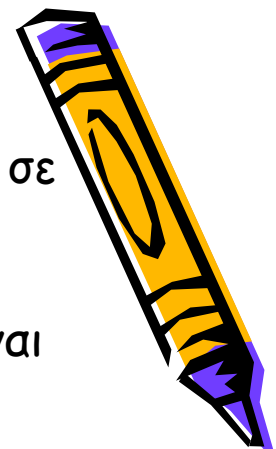
- 1) Ποιες είναι οι δυνατότητες του παιδιού αυτής της ηλικίας; Ποιους ψυχολογικούς μηχανισμούς διαθέτει, οι οποίοι θα μας βοηθήσουν στη διδασκαλία της ανάγνωσης; Μήπως αυτοί οι μηχανισμοί δεν είναι επαρκείς;
- 2) Πώς μπορούμε να εκμεταλλευτούμε τις προϋπάρχουσες ψυχολογικές ικανότητες τις οποίες διαθέτουν τα παιδιά αυτής της ηλικίας, ώστε να τις χρησιμοποιήσουμε για το έργο το οποίο επιδιώκουμε, δηλαδή την ανάγνωση, χωρίς να επιφέρουμε αναστολές σε παραπλήσιους μηχανισμούς και σε παραπλήσιες λειτουργίες απαραίτητες για την μελλοντική εξέλιξη του παιδιού;
- 3) Ποιες μορφές διαπροσωπικών σχέσεων έχει το παιδί στο νηπιαγωγείο και πώς μπορούμε να τις εκμεταλλευτούμε για να προχωρήσουμε στη διδασκαλία της ανάγνωσης; Ποιες συνθήκες θα δημιουργήσει ο δάσκαλος για να παρωθήσει τα παιδιά να μάθουν αναγνωστικές δεξιότητες;
- 4) Πώς μπορούμε να επιφέρουμε αλλαγές στο μαθησιακό περιβάλλον, ώστε να ωφεληθούν όλα τα παιδιά του νηπιαγωγείου ανεξάρτητα από το ρυθμό ανάπτυξής τους και το διαφορετικό υπόβαθρό τους;
- 5) Ποια μέθοδο διδασκαλίας θα επιλέξουμε ως καταλληλότερη για την ηλικία αυτή; Με ποιο τρόπο θα αξιολογήσουμε τα αποτελέσματα της επέμβασής μας;

- Ο σκοπός τη ΨΤΠ δεν είναι να δώσει ειδικές, οριστικές απαντήσεις σε ερωτήσεις γύρω από τις μεθόδους διδασκαλίας ή τους τρόπους μεταχειρίσεως του παιδιού, ούτε να προσφέρει στο δάσκαλο «πακεταρισμένες» λύσεις στα πολλά πρακτικά προβλήματα που είναι πιθανό να αντιμετωπίσει αυτός στην τάξη του.

Η ΨΤΠ μπορεί να προσφέρει στο δάσκαλο ένα γενικό οδηγό για να αντιμετωπίσει τις καθημερινές εκπλήξεις και προκλήσεις της εκπαιδευτικής πράξης. Γενικά η εισαγωγή του δασκάλου στον ψυχολογικό τρόπο σκέψης μπορεί να τον βοηθήσει να ερμηνεύσει τις δικές του διδακτικές εμπειρίες και να επιλύσει τα δικά του προβλήματα.

- Επομένως, « η ψυχοπαιδαγωγική έχει ως σκοπό να βρει κάτω από το πρίσμα των ψυχολογικών συναρτήσεων, τις βασικές παιδαγωγικές αρχές, οι οποίες διέπουν, ερμηνεύουν και ενισχύουν την ορθή, σύμφωνα με τη φύση, κοινωνική προσαρμογή του ατόμου στο περιβάλλον στο οποίο ζει». (Φράγκος, 1977: 42).

Γενικότερα η ΨΠ βοηθάει τον εκπαιδευτικό:

- Να γνωρίζει το λόγο της επιτυχίας ή της αποτυχίας του.
- Να βελτιώσει την αποδοτικότητά του κατά την εκτέλεση του παιδαγωγικού του έργου και κυρίως κατά τη διαδικασία της διδασκαλίας και μάθησης.
- Να λύνει αποτελεσματικά όλα τα πρακτικά προβλήματα της αγωγής.
- Να κατανοεί καλύτερα τις δυνατότητες, τις αδυναμίες, τις κλίσεις, τα ενδιαφέροντα και τη συμπεριφορά των μαθητών του και να ρυθμίζει ανάλογα και τη δική του συμπεριφορά.
- Να εφαρμόζει στη διδακτική πράξη μεθόδους και συμπεράσματα, που απορρέουν από την ψυχοπαιδαγωγική.
- Να παρακολουθεί ανετότερα το διδακτικό του έργο και να προβαίνει στις αναγκαίες τροποποιήσεις συμπληρώσεις, προσαρμογές, ώστε το έργο του να είναι πιο αποτελεσματικό.

Ειδικότερα η ΨΠ βοηθάει το δάσκαλο να λαμβάνει ορθές αποφάσεις για τα εξής θέματα:

- **Αποφάσεις σχετικά με τη μάθηση:** Ένα από τα σημαντικότερα μηνύματα της ΨΠ είναι η έμφαση στην πολυπλοκότητα της μάθησης.
- **Αποφάσεις σχετικά με το σχεδιασμό και την αξιολόγηση:** Πώς θα σχεδιασθεί η διδασκαλία αποτελεσματικότερα και θα αξιολογηθεί η μάθηση ορθότερα και ακριβέστερα.
- **Αποφάσεις σχετικά με τις σχέσεις μέσα στην τάξη:** Η ΨΠ αναγνωρίζει την τάξη ως ένα κοινωνικό πλαίσιο και τη διδασκαλία ως μία μεταξύ άλλων κοινωνική διαδικασία που διαρκεί μεγάλες χρονικές περιόδους.
- **Αποφάσεις σχετικά με τις ανάγκες των παιδιών:** Η ΨΠ προσφέρει γνώσεις για την διαφορετικότητα των μαθητών και πως ο δάσκαλος μπορεί να αντιμετωπίσει γόνιμα αυτές τις διαφορές.

Ψυχοπαιδαγωγική της προσχολικής ηλικίας

- Κλάδος της ψυχοπαιδαγωγικής ο οποίος μελετάει τα προβλήματα της προσχολικής αγωγής κάτω από το πρίσμα των σύγχρονων ψυχολογικών δεδομένων.
- Τα βασικά αντικείμενα του διεπιστημονικού αυτού κλάδου περιλαμβάνουν τη γνώση:
 - α) των αναπτυξιακών γνωρισμάτων και δυνατοτήτων των παιδιών προσχολικής ηλικίας,
 - β) της μαθησιακής διαδικασίας κατά την προσχολική ηλικία,
 - γ) των συνθηκών που προωθούν αποτελεσματικότερα τη μάθηση (ή δημιουργούν ένα αποτελεσματικό μαθησιακό περιβάλλον) στην προσχολική ηλικία,
 - δ) των αναγκών των παιδιών προσχολικής ηλικίας με διαφορετικές ικανότητες και διαφορετικό κοινωνικο-πολιτισμικό υπόβαθρο και
 - ε) της κατάλληλης αξιολόγησης της μάθησης (ή του μαθησιακού προϊόντος) στην προσχολική ηλικία.

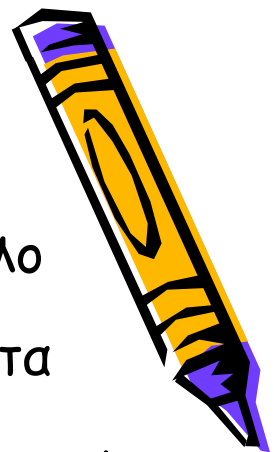
Οι γνώσεις που απορρέουν από τα παραπάνω αντικείμενα της ψυχοπαιδαγωγικής βοηθούν τον/την εκπαιδευτικό της προσχολικής αγωγής να αποφασίζει ορθότερα:

- α) για τους τρόπους μάθησης των μικρών παιδιών,
- β) για το σχεδιασμό της διδασκαλίας και τη χρήση κατάλληλων στρατηγικών ανάλογα με τις περιστάσεις και τις ατομικές διαφορές των παιδιών,
- γ) για το σχεδιασμό της αξιολόγησης της μάθησης,
- δ) για τον έλεγχο και τη διοίκηση της προσχολικής τάξης με την επίτευξη μιας αποτελεσματικής επικοινωνίας με τα παιδιά, και
- ε) για την γόνιμη αντιμετώπιση των διαφορετικών αναγκών των μικρών παιδιών και το «συμβιβασμό» των αναγκών αυτών με τις προτεραιότητες του εκάστοτε αναλυτικού προγράμματος

Η ψυχοπαιδαγωγική αναγκαιότητα της Π.Α.

- Η αυξανόμενη ανάγκη για υπηρεσίες Π.Ε. οφείλεται σε μεγάλο βαθμό και στα δεδομένα της ψυχοπαιδαγωγικής, τα οποία υποστηρίζουν το σημαντικό ρόλο που παίζουν οι εμπειρίες στα πρώτα χρόνια της ζωής ενός ατόμου.
- Πρόσφατες έρευνες δείχνουν ότι από τη βρεφική μέχρι την ηλικία των 10 ετών περίπου, τα εγκεφαλικά κύτταρα, όχι μόνο διαμορφώνουν τους περισσότερους συνδέσμους, τους οποίους θα κρατήσουν για την υπόλοιπη ζωή, αλλά είναι και η περίοδος κατά την οποία τα κύτταρα αυτά έχουν τη μεγαλύτερη ευπλαστικότητα.
- Οι θετικές σχέσεις που θεωρούνται σημαντικές κατά τα πρώτα χρόνια της ζωής, φαίνεται να είναι βασικές όχι μόνο για τη νοητική ανάπτυξη, αλλά και για τη συναισθηματική και κοινωνική.
- Τα προσχολικά χρόνια είναι η καλύτερη περίοδος για την ανάπτυξη των θεμελιωδών κινητικών δεξιοτήτων, τη γλωσσική ανάπτυξη και άλλων βασικών παραμέτρων της ανάπτυξης που έχουν μακροχρόνιες συνέπειες.

Η αναγνώριση της σπουδαιότητας των πρώτων χρόνων στην ανάπτυξη του παιδιού έχει αυξήσει το ενδιαφέρον για τα προγράμματα προσχολικής εκπαίδευσης.

- Από μια αναλυτική επισκόπηση των μέχρι τώρα ερευνών πάνω στα μακροχρόνια αποτελέσματα των προγραμμάτων της Π.Ε. φαίνεται ότι η Π.Ε. μπορεί να επιφέρει σημαντική βελτίωση στη μετέπειτα σχολική επιτυχία.
- Παιδιά οικογενειών με χαμηλό εισόδημα που συμμετείχαν σε υψηλής ποιότητας προσχολικά προγράμματα είχαν σημαντικά λιγότερες πιθανότητες να παρακολουθήσουν ένα πρόγραμμα ειδικής αγωγής, να μείνουν στην ίδια τάξη, να έχουν μαθησιακά προβλήματα στο μέλλον, να εμπλακούν σε αντικοινωνικές μορφές συμπεριφοράς ή να σταματήσουν το σχολείο.
- Τα παιδιά που βιώνουν υψηλής ποιότητας σταθερή φροντίδα στην προσχολική ηλικία συμμετέχουν σε πολυπλοκότερα παιχνίδια, παρουσιάζουν πιο ασφαλείς σχέσεις με του ενήλικες και με τα άλλα παιδιά και έχουν υψηλότερες επιδόσεις στην κριτική ικανότητα και τη γλωσσική ανάπτυξη.
- Παρ' όλο που οι πιθανές θετικές επιδράσεις μιας ποιοτικής Π.Ε. έχουν καταγραφεί σε αρκετές έρευνες, τα ποιοτικά προγράμματα δεν εφαρμόζονται ευρέως.
- Τα αποτελέσματα των ερευνών δείχνουν ότι, ενώ τα προγράμματα Π.Ε. έχουν τη δυνατότητα να δώσουν θετικά και μακροχρόνια αποτελέσματα στα παιδιά, αυτό δεν μπορεί να επιτευχθεί αν δεν δοθεί μεγαλύτερη προσοχή και αν δεν εξασφαλιστεί ότι όλα τα προγράμματα ανταποκρίνονται σε υψηλές προδιαγραφές ποιότητας με βάση τα δεδομένα της ψυχοπαιδαγωγικής.

Πώς βοηθάει η ΨΠ την επαγγελματική ωρίμαση του δασκάλου.

- Προσανατολισμός και επιβίωση.
- Σταθεροποίηση και Πειραματισμός
- Ωρίμαση και δεξιοτεχνία

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΜΕΘΟΔΩΝ

ΕΙΔΟΣ

ΚΥΡΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

ΜΗ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ

Μελέτη περίπτωσης	Μελέτη ενός ατόμου σε βάθος	Προσφέρει λεπτομερή εικόνα της συμπεριφοράς και της ανάπτυξης του ατόμου. Προσφέρει μια καλή περιγραφή της συμπεριφοράς.	Ίσως δεν μπορούν να γίνουν γενικεύεις σε άλλους. Ίσως τα αποτελέσματα να αντανακλούν μια μεροληπτική στάση του ερευνητή.
Φυσική παρατήρηση	Παρατήρηση ατόμων στο φυσικό τους περιβάλλον χωρίς καμία προσπάθεια να ελεγχθεί η συμπεριφορά.	Προσφέρει μια καλή περιγραφή της συμπεριφοράς. Δεν τοποθετούνται τα άτομα σε μη φυσικά πλαίσια (όπως στο εργαστήριο) που μπορεί να παραμορφώσει τη συμπεριφορά. Αποτελεί μια πηγή ερευνητικών υποθέσεων.	Έλλειψη ελέγχου· ανικανότητα να εξηγηθούν οι σχέσεις αιτίας – αποτελέσματος. Είναι πιθανή η μεροληπτική στάση του παρατηρητή.
Εργαστηριακή παρατήρηση	Παρατήρηση ατόμων στο εργαστήριο χωρίς καμία προσπάθεια να ελεγχθεί η συμπεριφορά.	Προσφέρει καλές περιγραφές και καλύτερο έλεγχο από την φυσική παρατήρηση. Είναι μια πηγή ερευνητικών υποθέσεων.	Ανικανότητα να εξηγηθούν οι σχέσεις αιτίας – αποτελέσματος. Μεροληπτική στάση του παρατηρητή. Η ελεγχόμενη κατάσταση μπορεί να είναι τεχνητή.
Συνέντευξη	Τα άτομα ερωτώνται σχετικά με κάποια όψη της ζωής τους. Οι μορφές που μπορούν να πάρουν οι ερωτήσεις είναι από πλήρως δομημένες έως εντελώς ελεύθερες.	Προχωράει πέρα από την παρατήρηση στην συλλογή πληροφοριών σχετικά με τη ζωή, τις στάσεις ή τις επιλογές ενός ατόμου.	Ο συνεντευκτής ίσως παραμορφώσει τις απαντήσεις των ατόμων. Ο τρόπος διατύπωσης της ερώτησης ίσως επηρεάσει την απάντηση.

ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ

Ελεγχόμενη διαδικασία στην οποία ένας πειραματιστής χειρίζεται την ανεξάρτητη μεταβλητή για να προσδιορίσει την επίδραση της στην εξαρτημένη μεταβλητή. Μπορεί να διεξαχθεί σε <i>εργαστήριο</i> ή στο <i>πεδίο</i> ή ακόμα και με τη χρήση <i>φυσικών</i> συγκυριών.	Υποστηρίζει τις σχέσεις αιτίας – αποτελέσματος· υψηλού βαθμού ελεγχόμενη διαδικασία που μπορεί να επαναληφθεί από άλλον ερευνητή. Ο βαθμός ελέγχου είναι μεγαλύτερος στο εργαστηριακό πείραμα και ελάχιστος στον φυσικό πειραματισμό.	Τα ευρήματα ιδιαίτερα αυτά που προέρχονται από τα εργαστηριακά πειράματα ίσως δεν γενικεύονται σε καταστάσεις εκτός εργαστηρίου.
---	---	--

Διαχρονικές έρευνες (longitudinal)

- Οι Δ.Ε. είναι οι έρευνες στις οποίες η συλλογή των δεδομένων γίνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα με σκοπό τη μελέτη των αλλαγών που πιθανόν να έχουν επέλθει.
- Η ισχύς της διαχρονικής έρευνας βρίσκεται στο γεγονός ότι μελετάται ένα δείγμα που συνήθως είναι το ίδιο σε μια χρονική διάρκεια.

Συγχρονικές έρευνες (cross-sectional)

- Αυτές έχουν ως σκοπό τη συλλογή πληροφοριών από τυχαία δείγματα διαφορετικών ηλικιών σε μια χρονική στιγμή.

Τέλος Ενότητας

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης